

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź, P - 36
tel. (0-42) 636-36-89, fax (0-42) 636-07-12
e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-6 ()/08/AB

Łódź, dnia 30 września 2008 r.

DECYZJA Nr RŁO 48/2008

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Instytutu Postępowania Twórczego Sp. z o.o., ul. Senatorska 14/16, 93-192 Łódź, polegające na bezprawnym stosowaniu:

1. we wzorze pn. „Umowa” stosowanym w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a Policealną Szkołą dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, we wzorcu pn. „Umowa” stosowanym w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a Jednoroczną Policealną Szkołą Edukacji Innowacyjnej, we wzorcu pn. „Umowa” stosowanym w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej postanowienia zawartego w § 6 ust. 1 tych wzorców o treści: „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 3 i 4 Słuchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę z końcem każdego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i odpowiednio z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie należy złożyć na miesiąc przed końcem każdego semestru na piśmie w miejscu przeprowadzania zajęć”;
2. we wzorcu pn. „Umowa” stosowanym w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a Policealną Szkołą dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, we wzorcu pn. „Umowa” stosowanym w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a Jednoroczną Policealną Szkołą Edukacji Innowacyjnej, we wzorcu pn. „Umowa” stosowanym w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej postanowienia zawartego w § 8 tych wzorców o treści: „Wszelkie spory powstałe w związku z realizacją niniejszej umowy, których strony nie rozwiążą w sposób polubowny, rozstrzygać będzie sąd właściwy ze względu na siedzibę IPT”;

3. we wzorcu pn. „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego” postanowienia zawartego w § 9 o treści: „Ewentualne spory wynikłe w trakcie realizacji niniejszej umowy regulują sądy powszechne właściwe dla siedziby Akademii”,

które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 września 2008 r.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 134 poz. 939)

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Instytut Postępowania Twórczego Sp. z o.o., ul. Senatorska 14/16, 93-192 Łódź **karę pieniężną** w wysokości 8 000,00 zł (słownie: osiem tysięcy złotych), płatną do budżetu Państwa.

Uzasadnienie

W I kwartale 2008 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: „Prezes Urzędu”) zakończył postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy działania Instytutu Postępowania Twórczego Sp. z o.o., ul. Senatorska 14/16, 93-192 Łódź (zwanego dalej: „IPT” lub „Spółka”) w zakresie stosowanych wzorców umów nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniających podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach oraz czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (sygn. akt RŁO-405-24/07) wszczęte w związku z informacją przesłaną przez Delegaturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku. W toku tego postępowania ustalono, iż IPT jest organizatorem kursów prowadzącym m.in. Policealną Szkołę dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Jednoroczną Policealną Szkołę Edukacji Innowacyjnej, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Akademię Języków Obcych i Kultur Narodów na terenie Łodzi, Sieradza, Bydgoszczy, Koszalina, Wodzisławia Śląskiego, Bytomia, Konina, Lublina, Kobylnicy, Głogowa, Gdańska, Trzcianki, Siedlec, Zakopanego, Opola, Piotrkowa Trybunalskiego, Słupska. W ramach prowadzonej działalności IPT stosuje wzorce umów pn. „Umowa” oraz „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego”. Wzorzec pn. „Umowa” jest stosowany przy zawieraniu umów między konsumentami a Jednoroczną Policealną Szkołą Edukacji Innowacyjnej, Policealną Szkołą dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej (dowód: karty nr 6 – 12) i zawiera postanowienia o treści:

- „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 3 i 4 Słuchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę z końcem każdego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i odpowiednio z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie należy złożyć na miesiąc przed końcem każdego semestru na piśmie w miejscu przeprowadzania zajęć”, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (zwany dalej: „rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone” lub „rejestr”) pod numerem 757;

- „Wszelkie spory powstałe w związku z realizacją niniejszej umowy, których strony nie rozwiążą w sposób polubowny, rozstrzygać będzie sąd właściwy ze względu na siedzibę IPT”, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 784.

Wzorzec pn. „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego” stosowany przy zawieraniu umów między konsumentami a Akademią Języków Obcych i Kultur Narodów zawiera postanowienie o treści:

- „Ewentualne spory wynikłe w trakcie realizacji niniejszej umowy regulują sądy powszechne właściwe dla siedziby Akademii”, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 784.

Poczynione ustalenia wskazywały, że mogło dojść do naruszenia przepisów ustawy uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W celu wyeliminowania stwierdzonej nieprawidłowości konieczne i uzasadnione było podjęcie działań administracyjnych chroniących konsumentów.

W dniu 26 marca 2008 r. Prezes Urzędu wszczął Postanowieniem Nr 1/61-6/08 postępowanie w sprawie stosowania przez IPT praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na godzącym w nie bezprawnym stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 cytowanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwana dalej: „ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów”) (dowód: karty nr 1-2).

Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o wszczęciu postępowania w dniu 26 marca 2008 r., stosownie do art. 101 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dowód: karta nr 3). Postanowieniem nr 2/61-6/08 z dnia 26 marca 2008 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów pisma uzyskane w toku postępowania wyjaśniającego wraz z załącznikami (dowód: karty nr 5 - 33), o czym zawiadomił Przedsiębiorcę w dniu 26 marca 2008 r. (dowód: karta nr 34).

W odpowiedzi na postawione zarzuty Spółka w piśmie z dnia 9 kwietnia 2008 r. poinformowała Prezesa Urzędu, iż „(...) zostały podjęte działania zmierzające do wycofania przedmiotowych klauzul z umów podpisanych ze Słuchaczami w dotychczasowym brzmieniu, jak również działania mające na celu wprowadzenie i stosowanie nowych wzorów niezawierających przedmiotowych klauzul” (dowód: karta nr 36).

W piśmie z dnia 21 kwietnia 2008 r. Prezes Urzędu poinformował Spółkę o warunkach jakie powinna spełnić aby mogła być wydana decyzja na podstawie art. 27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz wyjaśnił co stanowi zaniechanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone (dowód: karta nr 37).

W piśmie z dnia 30 kwietnia 2008 r. IPT wskazał, iż : „(...) aktualnie trwają prace nad przygotowaniem stosownych aneksów do umów ze Słuchaczami (...), w których to aneksach zostanie zawarta propozycja zmian zapisów umów zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. (...) Tym samym IPT Sp. z o.o. zobowiązuje się do sukcesywnego wycofywania przedmiotowych klauzul z umów podpisanych ze Słuchaczami w dotychczasowym brzmieniu. Mając jednak na uwadze liczbę zawartych umów i czas konieczny do zrealizowania tego przedsięwzięcia, zauważyć należy, iż będzie to proces długofalowy. Informujemy również, iż trwają prace nad przygotowaniem nowych wzorów umów ze

Słuchaczami, niezawierających postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, których stosowanie rozpocznie się od najbliższego procesu rekrutacyjnego, tj. od września 2008 r.” (dowód: karta nr 39).

W piśmie z dnia 19 maja 2008 r. IPT oświadczył, iż: „Słuchaczom, którzy podpisali umowę o treści zawierającej postanowienia wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone przedstawiono aneksy do przedmiotowych umów, w których zawarto propozycję zmian zapisów umowy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Aneksy takie przedstawiono Słuchaczom do zapoznania się oraz podpisania, w przypadku wyrażenia przez nich zgody na wprowadzenie nowych zapisów do umowy. (...) nowe wzory umów ze Słuchaczami, które zastąpią wzory umów wycofane z obrotu stosowane będą wraz z nowym procesem rekrutacyjnym dotyczącym roku szkolnego 2008/2009 w Jednorocznej Policealnej Szkole Edukacji Innowacyjnej, Policealnej Szkole dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej. Nowe wzory umów stosowane są już dla Słuchaczy kursów językowych prowadzonych przez Akademię Języków Obcych i Kultur Narodów (dowód: karty nr 42 – 43). Do pisma Spółka załączyła aneksy do umów zawierających kwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienia (dowód: karty nr 47 – 53 oraz 64 – 69). Postanowienie o treści: „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 3 i 4 Słuchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę z końcem każdego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i odpowiednio z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie należy złożyć na miesiąc przed końcem każdego semestru na piśmie w miejscu przeprowadzania zajęć” otrzymało brzmienie: „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 2 i 3 Słuchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę w każdym czasie, przy czym dla jego skuteczności oświadczenie takie należy złożyć na piśmie i doręczyć sekretarzowi bądź dyrektorowi szkoły” (dowód: karty nr 47, 49, 51, 64, 66, 68). Postanowienie o treści: „Wszelkie spory powstałe w związku z realizacją niniejszej umowy, których strony nie rozwiążą w sposób polubowny, rozstrzygać będzie sąd właściwy ze względu na siedzibę IPT” zostało wykreślone (dowód: karty nr 48, 50, 52, 65, 67, 69). Postanowienie o treści: „Ewentualne spory wynikłe w trakcie realizacji niniejszej umowy regulują sądy powszechne właściwe dla siedziby Akademii” zostało wykreślone (dowód: karta nr 53). Spółka załączyła również zmienione wzorce umów, które nie zawierają kwestionowanych w niniejszym postępowaniu postanowień (dowód: karty nr 54 – 62). Umowy według tych wzorców Akademia Języków Obcych i Kultur Narodów zawiera od dnia 19 maja 2008 r. (dowód: karta nr 43) natomiast Jednoroczna Policealna Szkoła Edukacji Innowacyjnej, Policealna Szkoła dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej od dnia 1 września 2008 r. (dowód: karta nr 42).

Do pisma z dnia 19 maja 2008 r. Spółka załączyła dokument potwierdzający przychody osiągnięte w roku 2007. Spółka w roku 2007 osiągnęła przychód w wysokości (tajemnica przedsiębiorcy) zł (dowód: karta nr 46).

W dniu 5 września 2008 r. Prezes Urzędu zawiadomił IPT o zakończeniu zbierania materiału dowodowego i możliwości zapoznania się z aktami sprawy (dowód: karta nr 72).

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Instytut Postępowania Twórczego Sp. z o.o. jest spółką prawa handlowego, wpisana do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000094536, prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XX Wydział Krajowego rejestru Sądowego (dowód: karty nr 25 - 33). Przedmiotem działalności IPT jest szeroko rozumiana działalność edukacyjna obejmująca między innymi szkolnictwo na wszystkich poziomach (od podstawowego do wyższego), nauka języków obcych, kształcenie ustawiczne

dorosłych (dowód: karta nr 29). W ramach tej działalności IPT prowadzi między innymi Policealną Szkołę dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Jednoroczną Policealną Szkołę Edukacji Innowacyjnej, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Akademię Języków Obcych i Kultur Narodów.

W ramach prowadzonej działalności IPT stosuje wzorce umów pn. „Umowa” oraz „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego” (dowód: karty nr 6 – 14).

Wzorzec pn. „Umowa” jest stosowany przy zawieraniu umów między konsumentami a Jednoroczną Policealną Szkołą Edukacji Innowacyjnej, Policealną Szkołą dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej, Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych Edukacji Innowacyjnej (dowód: karty nr 6 – 12).

W § 6 ust. 1 wzorca pn. „Umowa” Spółka ustaliła jednostronnie postanowienie o następującej treści:

„Z zastrzeżeniem § 4 ust. 3 i 4 Słuchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę z końcem każdego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i odpowiednio z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie należy złożyć na miesiąc przed końcem każdego semestru na piśmie w miejscu przeprowadzania zajęć” (dowód: karty nr 7, 9 i 11).

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów”) w wyroku z dnia 21 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 49/05) uznał za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści:

„Student ma prawo rozwiązać umowę z końcem danego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie powinno być złożone w formie pisemnej, w sekretariacie Uczelni, jeden miesiąc przed końcem każdego semestru”

Postanowienie to zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone w dniu 20 czerwca 2006 r. pod numerem 757.

W § 8 wzorca pn. „Umowa” Spółka ustaliła jednostronnie postanowienie o następującej treści:

„Wszelkie spory powstałe w związku z realizacją niniejszej umowy, których strony nie rozwiążą w sposób polubowny, rozstrzygać będzie sąd właściwy ze względu na siedzibę IPT” (dowód: karty nr 7, 9 i 11).

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 24 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 107/04) uznał za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści:

„Spory, mogące wynikać na tle realizacji niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sąd właściwy dla siedziby wykonawcy”

Postanowienie to zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone w dniu 3 lipca 2006 r. pod numerem 784.

Wzorzec pn. „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego” stosowany przy zawieraniu umów między konsumentami a Akademią Języków Obcych i Kultur Narodów w § 9 zawiera postanowienie o treści:

„Ewentualne spory wynikłe w trakcie realizacji niniejszej umowy regulują sądy powszechne właściwe dla siedziby Akademii” (dowód: karta nr 14).

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 24 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 107/04) uznał za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści:

„Spory, mogące wynikać na tle realizacji niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sąd właściwy dla siedziby wykonawcy”

Postanowienie to zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone w dniu 3 lipca 2006 r. pod numerem 784.

IPT aktualnie stosuje wzorzec umowy pn. „Umowa” (dowód: karty nr 54 - 60) oraz wzorzec umowy pn. „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego” (dowód: karty nr 61 - 62). Wzorce te nie zawierają niedozwolonych postanowień umownych.

Spółka przedstawiła także aneksy do każdej umowy, zawartej według wzorca zawierającego postanowienia kwestionowane w niniejszym postępowaniu. Postanowienia te zostały zmienione w ten sposób, że:

/ postanowienie zawarte w § 6 ust. 1 wzorca pn. „Umowa” otrzymało brzmienie: „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 2 i 3 *Sluchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę w każdym czasie, przy czym dla jego skuteczności oświadczenie takie należy złożyć na piśmie i doręczyć sekretarzowi bądź dyrektorowi szkoły*” (dowód: karty nr 47, 49, 51, 64, 66, 68);

/ zrezygnowano z § 8 wzorca pn. „Umowa” (dowód: karty nr 48, 50, 52, 65, 67, 69);

/ zrezygnowano z § 9 wzorca pn. „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego” (dowód: karta nr 53).

IPT w roku 2007 osiągnął przychód w wysokości (tajemnica przedsiębiorcy) zł (dowód: karta nr 46).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Natomiast ust. 3 ww. artykułu stanowi, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Ustawodawca wskazuje w pkt 1 tego przepisu, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Stwierdzenie praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymaga wykazania, że spełnione zostały łącznie trzy przesłanki:

- 1) działanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone,
- 3) godzące w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1)

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o okik, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o

swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095), jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Ponadto, zgodnie z art. 14 ust. 1 ww. ustawy przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepis art. 2 ww. ustawy definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Instytut Postępowania Twórczego Sp. z o.o. jest osobą prawną, która uzyskała osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Jak wskazano powyżej, Spółka jest zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000094536. Przedmiotem działalności Spółki jest działalność edukacyjna obejmująca między innymi szkolnictwo na wszystkich poziomach (od podstawowego do wyższego), nauka języków obcych, kształcenie ustawiczne dorosłych.

IPT jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z tym pierwsza przesłanka art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.

Ad 2)

Bezprawność jest to sprzeczność zachowania z przepisami prawa oraz z zasadami współżycia społecznego. Chodzi więc o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Pojęcie porządek prawny obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych jako zasady współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody, czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. Przy ocenie bezprawności rozważenia wymaga kwestia, czy czyn był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego tj. normami prawa powszechnie obowiązującego a także z nakazami i zakazami wynikającymi z zasad współżycia społecznego.

Jak zostało wykazane powyżej, przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do ww. przepisu, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Na mocy art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (zwany dalej również: „k.p.c.”) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przesyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Na podstawie takich wyroków, Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, stosownie do art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności tego rejestru. Oznacza ona, że rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów. W rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

Zakaz stosowania postanowień wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców. Z treści art. 479⁴³ k.p.c. wynika, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyrokach z dnia 29.09.2005 r., sygn. akt VI Aca 381/05 i z dnia 16.11.2005 r., sygn. akt VI Aca 473/05 stwierdził, że : „*Celem postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest tzw. abstrakcyjna kontrola wzorców, dokonana w oderwaniu od konkretnej umowy, zaś wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Rozszerzona prawomocność materialna takich wyroków stanowi przeszkodę procesową dla ponownego rozpoznania sprawy dotyczącej uznania za niedozwolone postanowień wzorców umowy, które zostały uznane za niedozwolone prawomocnymi wyrokami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zgodnie z art. 479⁴⁵ k.p.c. Wpisanie do rejestru wzorca umowy uznanego za niedozwolony wyłącza ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wyrok wydano, zaś pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/03(OSNC 2005/2/25)”.*

Ponadto, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do ww. rejestru dotyczy także postanowień podobnych. Przedsiębiorcy stosują bowiem postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Nie jest konieczna dokładna, literalna identyczność tych postanowień. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (Sygn. akt III SZP 3/06) wskazał, że jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy o okik dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. III SZP 03/06) za podstawę uznania tożsamości klauzul przyjął „wywieranie takiego samego skutku”. Natomiast Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII Ama 46/04) wskazał, że dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów”) w wyroku z dnia 21 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 49/05) uznał za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści: „*Student ma prawo rozwiązać umowę z końcem danego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie powinno być złożone w formie pisemnej, w sekretariacie Uczelni, jeden miesiąc przed końcem każdego*

semestru” Postanowienie to zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone w dniu 20 czerwca 2006 r. pod numerem 757.

IPT stosował postanowienie o treści: „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 3 i 4 Słuchacz ma prawo rozwiązać niniejszą umowę z końcem każdego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym i odpowiednio z dniem 30 września w semestrze letnim, przy czym oświadczenie takie należy złożyć na miesiąc przed końcem każdego semestru na piśmie w miejscu przeprowadzania zajęć”.

Postanowienie stosowane przez Spółkę oraz postanowienie wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mają tożsamy charakter i skutek ich stosowania jest identyczny, tj. ograniczają możliwość rozwiązania umowy przez konsumenta do dwóch dni w roku, tj. 28 lutego i 30 września. Ponadto wypowiedzenie złożone przez konsumenta jest skuteczne z końcem semestru, w którym zostało złożone, a nie z chwilą jego złożenia, co ogranicza prawo do wypowiedzenia umowy. Ponadto, zarówno Spółka, której został postawiony zarzut w przedmiotowym postępowaniu, jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone), prowadzą działalność gospodarczą na rynku usług edukacyjnych.

IPT stosował postanowienia o treści: „Wszelkie spory powstałe w związku z realizacją niniejszej umowy, których strony nie rozwiążą w sposób polubowny, rozstrzygać będzie sąd właściwy ze względu na siedzibę IPT” oraz „Ewentualne spory wynikłe w trakcie realizacji niniejszej umowy regulują sądy powszechne właściwe dla siedziby Akademii”, które są w opinii Prezesa Urzędu tożsame zarówno co do skutków jak i celu z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 784 o treści: „Spory, mogące wynikać na tle realizacji niniejszej umowy będą rozstrzygane przez sąd właściwy dla siedziby wykonawcy”. Każde z tych postanowień narzuca konsumentowi rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy miejscowo dla siedziby przedsiębiorcy, który zgodnie z ustawą niekoniecznie będzie sądem właściwym miejscowo, jak np. w sprawach dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od konsumenta czy ustalenia treści umowy. W przypadku tych spraw, zgodnie z właściwością ogólną sądu, sądem właściwym byłby sąd miejsca zamieszkania konsumenta, jako miejsca spełnienia świadczenia odszkodowawczego. Stanowią one niedozwolone postanowienia umowy wskazane w art. 385³ pkt 23 k.c. Porównanie ww. postanowień dowodzi, że ich treść jest podobna i w taki sam sposób kształtuje prawa i obowiązki konsumenta, co wskazuje, iż oceniane postanowienie umowy bez wątpienia mieści się w hipotezie zakazanego postanowienia umowy. Należy nadmienić, że Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wielokrotnie i konsekwentnie dawał wyraz stanowisku, iż analogiczne postanowienia wypełniają hipotezę przepisu art. 385³ pkt 23 k.c. o czym świadczą postanowienia umowne wpisane do rejestru pod pozycjami nr: 77, 169, 210, 276, 309, 340, 349, 353, 361, 371, 385, 388, 409, 418, 445, 486, 488, 501, 527, 552, 660, 772, 969, 979 i 1034.

Konsekwencją stosowania przez IPT postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest wprowadzenie do obrotu postanowień bezwzględnie zakazanych. Tym samym, w ocenie Prezesa Urzędu, stosowanie przez Spółkę postanowień wskazanych w sentencji decyzji jest bezprawne.

W związku z powyższym, stwierdza się, że druga przesłanka art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.

Ad 3)

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest spełniona, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku - konsumentów, których nie da się zindywidualizować.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z postanowieniami wzorców pn. „Umowa” oraz „Umowa o przeprowadzenie kursu językowego”, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zawarli, bądź mogli zawrzeć umowę na świadczenie tych usług z IPT. Oferta usług edukacyjnych świadczonych przez Spółkę jest adresowana do z góry nieokreślonej liczby konsumentów. Stosowanie przez Spółkę zarzucanej praktyki wobec niemożliwej do zidentyfikowania liczby konsumentów wypełnia przesłankę naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Nie ma tutaj żadnych wątpliwości, że bezprawne działanie Spółki nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny, lecz może naruszać uprawnienia nieograniczonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy faktycznych lub potencjalnych kontrahentów Spółki.

W związku z tym trzecia przesłanka art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.

Art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje, że nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą jej zaniechanie, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W takim przypadku zgodnie z art. 27 ust. 2 Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. W ust. 3 zaś ustawa wskazuje, że ciężar udowodnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1, spoczywa na przedsiębiorcy.

Spółka zaprzestała stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Na dowód tego IPT przedstawił wzorce umów stosowane od dnia 1 września 2008 r. zawierające zmienione postanowienia, które były kwestionowane przez Prezesa Urzędu. Spółka przedstawiła również Przedsiębiorca przedstawił także aneksy zaproponowane Słuchaczom do każdej umowy, zawartej według wzorców zawierających niedozwolone postanowienia umowne kwestionowane w niniejszym postępowaniu.

Stąd należało orzec jak w pkt I sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis ten stanowi podstawę i górną granicę ustalenia

kary dla Spółki, która w roku rozliczeniowym 2007 r. osiągnęła przychód w wysokości (tajemnica przedsiębiorcy) zł. W związku z powyższym maksymalna kara może wynieść (tajemnica przedsiębiorcy) zł.

Ustawa nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniona jest wysokość kar nakładanych na przedsiębiorców. W art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przykładowo jedynie wskazano, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ponadto orzecznictwo wskazuje, że w przypadku kar przesłankami, które należy brać pod uwagę, są: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, skutki praktyki dla konkurencji lub kontrahentów, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć (por.: wyrok Sądu Najwyższego z 27.06.2000 r., sygn. akt I CKN 793/98).

Na wysokość kary w przedmiotowej sprawie mają wpływ okoliczności „łagodzące”, tj. współpraca IPT z Prezesem Urzędu w toku powadzonego postępowania, dobrowolne zaniechanie stosowania praktyki przed zakończeniem postępowania, naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów po raz pierwszy oraz fakt, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia nie naruszały bezpośrednio ekonomicznych interesów konsumentów.

Zauważyć przy tym należy, że rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny i publikowany na stronie internetowej Urzędu: www.uokik.gov.pl. Zakaz stosowania postanowień wzorców umowy wpisanych do wskazanego rejestru nie budzi żadnych wątpliwości. Ponadto ze względu na to, iż IPT działa w dziesięciu województwach, grupa konsumentów dotkniętych bezprawnym działaniem Spółki jest duża.

W opinii Prezesa Urzędu nałożona kara powinna spełniać przede wszystkim funkcję prewencyjną, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu, taki charakter będzie miała kara w wysokości 8 000,00 złotych.

Stąd należało orzec jak w pkt II sentencji decyzji.

Karę należy wpłacić w ciągu 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji do Narodowego Banku Polskiego, Oddział Okręgowy w Warszawie, na rachunek Nr 51101010100078782231000000 .

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

Instytut Postępowania Twórczego Sp. z o.o.
ul. Senatorska 14/16
93-192 Łódź